

Kościół św. Jana Chrzciciela

w ŻŁOTYM POTOKU

Żłota Kraina Pstrąga

Gmina
Janów

Janów – gmina pełna atrakcji

Jurajska gmina Janów (5,8 tysiąca mieszkańców) leży w powiecie częstochowskim, na terenie województwa śląskiego. Zajmuje ona płn.-wsch. część Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Jej powierzchnia liczy 146 km², z czego na lasy przypada 52%, a na użytki rolne 45%.

Pod względem administracyjnym tworzą ją 22 sołectwa, w tym Złoty Potok. Przez gminę przebiega droga krajowa nr 46 (Częstochowa – Kielce) i droga wojewódzka nr 793 (Święta Anna – Żarki). Do Częstochowy jest stąd 20 km, Katowic – 60 km, a do Krakowa – 90 kilometrów.

Złoty Potok - impreza historyczna

Janów założył Jan Aleksander Konięcpolski w II poł. XVII w. Według historyków prawa miejskie otrzymał on w 1696 r., po czym utracił je z woli cara w 1870 r. Była to kara za zbrojny udział jego mieszkańców w powstaniu styczniowym 1863 r. Nie jest jednak wykluczone, że lokacja miasta nastąpiła wcześniej. Za tą ostatnią hipotezę

przemawia zachowany odcisk pieczęci wójta-burmistrza Janowa z 1670 r.

Środowisko naturalne gminy tworzą lasy mieszane (m.in. sosna, buk, grab i dąb), wapienne ostańce (378), jaskinie i schroniska skalne (35), źródła krasowe, stawy (22) oraz malownicza dolina rzeki Wiercicy i Pustynia Siedlecka. Bogaty świat flory i fauny chronią cztery rezerваты przyrody oraz Park Krajobrazowy Orlich Gniazd.

Przez gminę biegną liczne szlaki piesze (7), ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne (7), trasy rowerowe (4) oraz szlaki konne (3). Jej atrakcyjne tereny przyciągają również grotolazów, miłośników wspinaczki skalnej i sportów motorowych.

Pośród lasów i uroczych zakątków odnajdziemy wiele cennych zabytków. Większość z nich leży na terenie Złotego Potoku (→str. 3 i 4). Do ciekawych obiektów należą także kościoły w Janowie i Żurawiu oraz tajemnicze ruiny zamku Ostreżnik.

Gmina Janów słynie z dużych, corocznych imprez plenerowych, w tym:

Pustynia Siedlecka

Zaczarowany Las

Święta Pstraga, Jurajskiego Lata Filmowego, Pustynnego Pikniku i Dni Janowa. Prawdziwe niespodzianki dla turystów mają w swojej ofercie: Firma „Lecholand” z Piasku (Zaczarowany Las, Galeria Planet, Jurajska Karawana Konna), Stajnia „Wiking” w Złotym Potoku (przejażdżki konne) oraz Hotel „Kmicic” w Złotym Potoku (wypożyczalnia rowerów i sprzętu wodnego). Obok hotelu działa Jurajski Park Linowy ■

Stajnia „Wiking”

PUNKTY INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

- **Urząd Gminy w Janowie**
ul. Częstochowska 1
tel. 34 327 80 48, www.janow.pl
- **Biblioteka Gminna w Janowie**
ul. Częstochowska 1, tel. 34 366 16 09
- **Schronisko PTSM w Siedlcu**
ul. Szkolna 8, tel. 34 327 85 12

Osiedle Wały

Pierwsi ludzie w dolinie Wiercicy pojawili się ok. 80 tys. lat p.n.e. (paleolit środkowy). Ich kamienne narzędzia zostały odnalezione w Grocie Niedzwiedziej na terenie Złotego Potoku. Natomiast od VIII do XI w. istniało tutaj słowiańskie Osiedle Wały. Jego pozostałością są wały ziemne, leżące na wzgórzu rezerwa tu krajobrazowego „Parkowe”.

Jak wskazują najnowsze badania dr. Jacka Laberscheka, historyka mediewisty z Pracowni Słownika Historyczno-Geograficznego Małopolski Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, początki Potoku sięgają wczesnego średniowiecza (XII w.). Jego założycielami byli rycerze herbu Szreniawa, przybyli na te ziemie z doliny rzeki Szreniawy, będącej lewym dopływem Wisły. To oni zapewne w XIII w. wzniesli i uposażyli miejscowy kościół św. Jana Chrzciciela (→str. 5).

Studnia przy rynku

Później od nazwy miejscowości przyjęli nazwisko Potockich, która z czasem otrzymała przydomek Złoty (Potok Złoty), a od 2000 r. nosi nazwę Złoty Potok.

Złotopotocka gałąź rodu Szreniawitów wywodziła się od Marcina (XIV w.), a ostatnimi jego członkami byli: Jan,

Kraśnińscy w dworcu (2007 r.)

Piotr, Serafin i Feliks (XV w.). Jednocześnie od schyłku XIV w. do II połowy XV w. część tych ziem należała do rycerskiego rodu Jelitczyków herbu Jelita. W XV w. obie rodziny posiadały tutaj dwory, wieże obronne, folwarki, karczmy i młyny.

W 1477 r., po śmierci ostatniego przedstawiciela męskiej linii Jelitczyków, całość dóbr w drodze wykupu przejęli Potoccy-Szreniawici. I tak powstał ich wielowioskowy klucz majątkowy, który przyczynił się do rozwoju miejscowych ziem. Potoccy-Szreniawici należeli wówczas do średniozamożnej szlachty i z rzadka piastowali godności w urzędach ziemskich Rzeczypospolitej.

Następnie gospodarowali tutaj Silnicy, Korycińscy i Koniepcowscy. Po nich ziemie te przeszły w ręce kurlandzkiego księcia Birona, a dalej Szaniawskich, Pruszkaków, Leskich, Skarżyńskich i Cypriana Pintowskiego.

W 1851 r. zadłużone dobra Pintowskiego kupił dawny generał napoleoński, hrabia Wincenty Kraśniński (1782-1858). Był on ojcem sławnego polskiego pisarza Zygmunta Kraśnińskiego (1812-1859). Poeta odwiedził tutejszy dworek tylko raz, latem 1857 r. W latach 1852-1856 gen. Wincenty Kraśniński wznosił obok niego neoklasycystyczny pałac.

Po jego śmierci majątek otrzymał w spadku Zygmunt Kraśniński. Później jego właścicielami były dzieci poety – syn Władysław, a następnie córka – Maria Beatrix Kraśnińska (od 1877 r.). Po ślubie tej ostatniej z hrabią Edwardem

Zygmunt Kraśniński

100-lecie OSP w Janowie i Złotym Potoku (2009 r.)

Karol Raczyński

Raczyńskim (1881 r.) zlotopotocki pałac rozbudowano i otrzymał on nowy wystrój wnętrz. Wtedy też w Potoku Złotym założono słynną hodowlę ryb łososiowatych, która istnieje po dziś dzień.

Dalsze dzieje miejscowości były związane z Karolem Raczyńskim i Stefaną z Czetwertyńskich, wywodzącą się z ruskiej dynastii Rurykowiczów. Po ich ślubie w 1906 r. przebudowany pałac

Pałac Raczyńskich i staw trydion

zyskał nowy blask. Z początkiem XX w. dobra Raczyńskich liczyły ok. 6 tys. hektarów. W latach międzywojennych prowadzili oni bardzo bogate życie towarzyskie. Jednym ze znamienitych gości pałacu był m.in. prezydent RP Ignacy Mościcki. Hrabina Stefania zajmowała się także działalnością oświatowo-wychowawczą. Do jej ochronki dla dzieci uczęszczał przyszły wielki śpiewak, Jan Kiepura (1906-1907).

Po wybuchu II wojny światowej działania obronne prowadził tutaj 74 Pułk Piechoty Armii „Kraków” (3 i 4 września

1939 r.). Jednym z jego poległych żołnierzy był mjr Jan Wrzosek, szef polskiej ekipy sportowej na olimpiadzie w Berlinie (1936 r.). Pamiątkowy obelisk ku czci majora ustawiono w miejscu wrzesniowych walk (na wzgórzu rezerwatu „Parkowe”), a jego mogiła znajduje się na janowskim cmentarzu.

Zaraz po zakończeniu walk Niemcy zajęli pałac, a Raczyńskich wysiedlili do pobliskiego dworku. Okupanci nie czuli się tu jednak zbyt bezpiecznie, bo w okolicznych lasach działały silne oddziały partyzanckie AK, m.in.: „Ponurego”, „Basy”, „Leona”, „Losa”, „Łosia” i „Twardego”. Ten ostatni 9 listopada 1944 r. dokonał śmiałego ataku na Niemców w pobliżu Diabelskich Mostów. W potyczce zginęło jedenastu nieprzyjaciół.

W styczniu 1945 r., tuż przed wkroczeniem Rosjan, Niemcy wywieźli z pałacu najcenniejsze dzieła sztuki i sprzęty. Potem to, co zostało, padło łupem żołnierzy rosyjskich i zwykłych szabrowników.

Wystawa stała

W 1945 r., na mocy dekretu o reformie rolnej PKWN z 1944 r., Raczyńscy zostali pozbawieni całego majątku, a ich ziemie rozparcelowano. Ostatni sukcesor majątku, hrabia Karol Raczyński, zmarł w Łodzi 29.11.1946 r. Później trumnę z jego ciałem przywieziono do Potoku Złotego i złożono w podziemiach kaplicy grobowej Krasińskich przy kościele św. Jana Chrzciciela.

Wystawa czasowa

Po wojnie zlotopotocki pałac kolejno był siedzibą Technikum Rolniczego, Wojewódzkiego Ośrodka Postępu Rolniczego i Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Obecnie niszczący obiekt stoi opuszczony i nadal jest własnością skarbu państwa. O jego zwrot w imieniu spadkobierców Raczyńskich ubiega się Stefan Dembiński.

O wiele więcej szczęścia miał pobliski dworek, który był m.in. oddziałem Muzeum Częstochowskiego (1985-2007), a od 2008 r. działa w nim Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego, będące własnością gminy Janów. ■

Kościół św. Jana Chrzciciela

Kościół św. Jana Chrzciciela

Według badań dr. Jacka Laberscheka (→ str. 3) pierwszy kościół św. Jana Chrzciciela w Potoku wzniesiono najpóźniej w XIII w. Jego fundatorami byli założyciele tej miejscowości, rycerze herbu Szreniawa. Wśród niektórych historyków dominuje stanowisko, że kościół w Potoku erygował biskup krakowski Jan Muskata (1314 r.). Jest to jednak mocno wątpliwe, bowiem w latach 1312-1317 był na wygnaniu i nie zarządzał diecezją krakowską.

Z rejestrów świętopietrza i dzieściny papieskiej (1326-1327 i 1335-1337) wynika, że parafia potocka płaciła 6 skojcy świętopietrza. Na owe czasy była to pokaźna suma, ponieważ pobliskie parafie płaciły znacznie mniej, np.: Częstochowa – 3 skojce, Giełto – 3 skojce, a Szczekociny 4 i 1/2 skojcy. W XV w. do rozległego okręgu parafii należały osady:

Potok, Wola Ponikowa, Siedlec Wielki, Siedlec Podgórny, Pabianice, Piasek, Czepurka, Skowronów i Mirosławice.

W latach 1581-1601, gdy dziedzicami Potoku Złotego byli Silniccy, kościół zamieniono w zbór protestancki. Potem, dzięki Janowi Korycińskiemu, powrócił on do katolików. Następni właściciele dóbr, Koniecpolscy, ufundowali dla niego organy i kaplicę pod pierwotnym wezwaniem Matki Boskiej Różańcowej (1625-1638).

Po Janie Koniecpolskim tutejsze dobra przejęli Potoccy herbu Pilawa. To za ich czasów nastąpiło podwyższenie nawy kościoła (1764 r.), przebudowanie górnej części ołtarza głównego oraz odnowienie kaplicy Matki Bożej. W latach 1857-1858 nowy właściciel majątku, gen. Wincenty Krasinśki, dobudował do świątyni kaplicę grobową Krasinśkich.

Ostatnią fazą przebudowy kościoła było wydłużenie jego nawy i wzniesienie wieży – dzwonnicy (1883-1884). Prace te obejmowały m.in. rozbiórkę wolno stojącej dzwonnicy, rozbudowę prospektu organowego i ułożenie nowych pokryć dachowych. Ich fundatorami byli Maria i Edward Raczyńscy. Po II wojnie światowej wnętrza świątyni dwukrotnie odmalowano „po formie” i częściowo przemalowano (1954 r. i lata 80. XX w.).

Ważne wydarzenia, dotyczące kościoła, nastąpiły po objęciu parafii przez księdza Ryszarda Marciniaka w sierpniu 2002 r. To z jego inicjatywy zostały przygotowane i przeprowadzone

Okno z kaplicy Krasinśkich

Uroczysta msza w intencji strażaków

prace konserwatorsko-rekonstrukcyjne w kaplicy Matki Bożej (→ str. 10 i 11). Na ten cel pozyskał on m.in. środki finansowe z programu operacyjnego „Dziedzictwo Kulturowe” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2007-2008). W najbliższych planach proboszcza jest także remont i konserwacja ołtarza głównego, prezbiterium oraz stropu kościoła. ■

Opis i plan kościoła

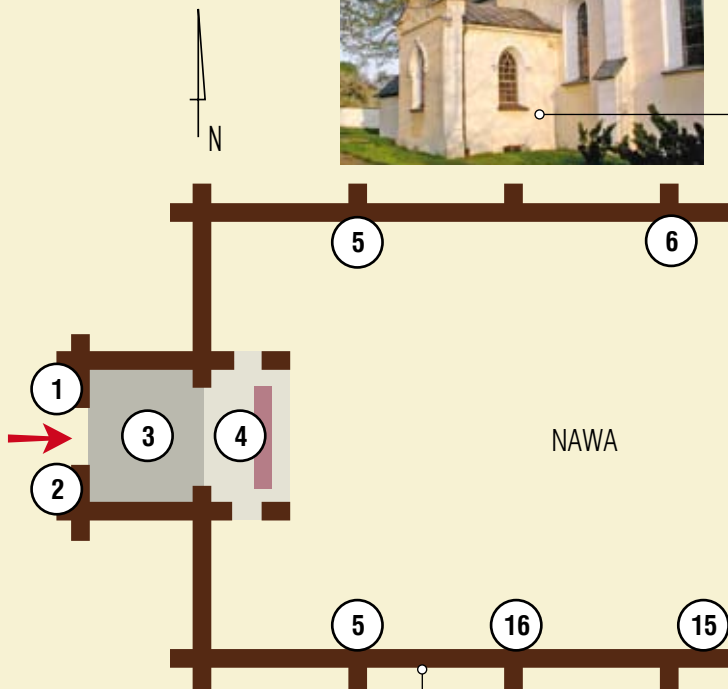
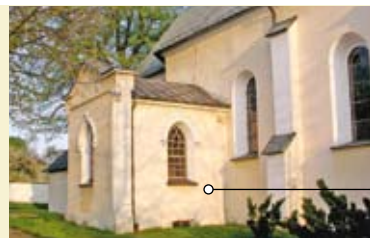
Kościół św. Jana Chrzciciela stoi na niewielkim wzgórzu w centrum Złotego Potoku. Dawniej w tym miejscu znajdował się cmentarz. Jest to kościół orientowany (z łac. *oriens* – wschód), co w architekturze sakralnej oznacza, że jego prezbiterium (z ołtarzem głównym) skierowane jest w stronę grobu Chrystusa w Jerozolimie.

Budowla posiada jedną, pięcioosiową nawę oraz trójbocznie zamknięte prezbiterium (z ośmiokątą). Główne wejście do kościoła prowadzi przez jego dolną partię wieży – dzwonnicy, do której powyżej dostawiono miejsce na chór i organy.

Do zewnętrznych murów świątyni dobudowana jest kaplica Matki Bożej (płd.) i kaplica grobowa Krasińskich (płn.). Ich mury przylegają do tzw. nowej i starej zakrystii. Pierwsza z kaplic przykryta jest kopułą, a druga posiada dach dwuspadowy.

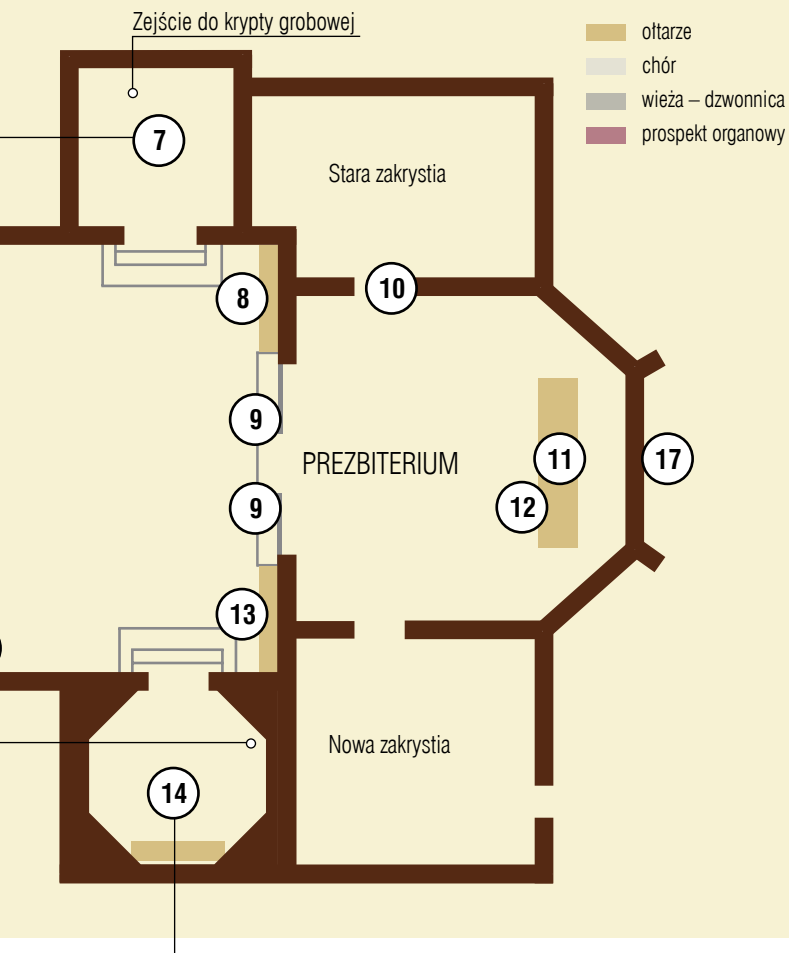
Dach nawy kościoła ma konstrukcję dwuspadową, a prezbiterium – wieloboczną. Pomiędzy ich szczytami góruje sygnaturka z hełmem. Mury świątyni dochodzą do jednego metra grubości, a nawa wraz z prezbiterium ma wymiary ok. 35 m (dł.) x 11 m (szer.). Budowlę z zewnątrz wzmacniają przypory, tzw. skarpy. Teren kościoła otacza kamienny mur. ■

Parafia św. Jana Chrzciciela
w Złotym Potoku, ul. św. Józefa 1
tel. 34 327 80 79

Chrzcielnica
z kamienia

Ściana
z przyporami

- ① Tablica żołnierzy Armii Krajowej
- ② Tablica żołnierzy Armii Krajowej
- ③ Wieża – dzwonnica
- ④ Organy
- ⑤ Stacje drogi krzyżowej
- ⑥ Ambona
- ⑦ Kaplica grobowa Krasińskich
- ⑧ Ołtarz boczny Serca Jezusowego
- ⑨ Balustrada z herbami Krasińskich
- ⑩ Gotycki portal i drewniane drzwi
- ⑪ Ołtarz główny
- ⑫ Antependium
- ⑬ Ołtarz boczny św. Anny Samotrzeciej
- ⑭ Kaplica Matki Bożej
- ⑮ Epitafium Jeremiego Włonieckiego
- ⑯ Epitafium Zofii Siłnickiej
- ⑰ Kapliczka z krzyżem

Zwiedzanie kościoła

① Tablica żołnierzy AK

Dedykowana jest pamięci dwunastu żołnierzy batalionu „Skala” Krakowskiego Okręgu Dywersji AK poległych w dniu 11.09.1944 roku. Batalion ten startł się z Niemcami w okolicach Potoku Złotego, idąc z pomocą powstaniu warszawskiemu.

② Tablica żołnierzy AK

Upamiętnia ona walki oddziału ppor. „Ponurego” Jerzego Kurpińskiego, wchodzącego w skład II Batalionu 27 Pułku Piechoty AK oraz żołnierzy oddziałów AK: „Basy”, „Leona”, „Łosa”, „Łosia” i „Twardego” (1939-1945).

③ Wieża – dzwonnica

Ta część kościoła powstała po jego przebudowie w latach 1883-1884. W wieży zawieszone są dwa XV-wieczne dzwony o imionach Piotr i Maria. Przeniesiono je tutaj z drewnianej, wolno stojącej dzwonnicy, którą rozebrano w 1883 r. Na ich płaszcach widnieją gotyckie zdobienia i napisy. Jedną z inskrypcji brzmi: O REX GLORIE VENI IN PACE, AVE MARIA (O królu chwały, przyjdź w pokoju, zdrowaś Maria). Z obawy przed uszkodzeniem nie są one obecnie używane.

④ Organy

Fundatorem organów był prawdopodobnie Jan Koniecpolski (I poł. XVII w.), a ich rozbudowę w latach 1883-1884 przeprowadzili Raczyńscy. Instrument posiada 39 piszczałek i prospekt ozdobiony motywami roślinnymi. Jego piękne brzmienie można tu usłyszeć podczas mszy świętych i okazjonalnych koncertów muzycznych.

⑤ Stacje drogi krzyżowej

Na ścianach nawy północnej i południowej rozmieszczono czternaście stacji drogi krzyżowej.

Są one wykonane z drewna i posiadają konstrukcję skrzynkową (XIX w.). Zdobią je m.in. kolumny korynckie i motywy roślinne.

⑥ Ambona

Drewniana, przysięcenna ambona pochodzi z ok. 1892 r. Jej dolna część, tzw. kosz, ma kształt sześcioboku i przy pulpicie posiada zdobienia pod postacią motywów roślinnych oraz ornamentu jońskiego. Natomiast górna, nadwieszona część ambony nosi nazwę baldachimu. W jego podniebieniu znajduje się rzeźba srebrnej gołębiczy – symbol Ducha Świętego.

⑦ Kaplica grobowa Krasińskich

Kaplicę o cechach neogotyckich ufundowali Zygmunt i Elżbieta Krasińscy (1857-1858). Stało się to po śmierci ich czteroletniej córki, Elżbiety, która zmarła w Potoku Złotym w 1857 r. Naroża budowlą i obramienia jej okien zdobią głowy aniołków. Natomiast pod posadzką znajduje się krypta grobowa z trumnami: Elżbiety Krasińskiej, Karola Raczyńskiego oraz trójki jego dzieci. Wejście do krypty chronią żeliwne drzwi z inskrypcją autorstwa Zygmunta Krasińskiego.

⑧ Ołtarz boczny Serca Jezusowego

Ołtarz ten łączy elementy barokowe i późnobarokowe (XVII-XVIII w.). Posiada dwa obrazy: Serca Jezusowego (prostokątny) i bliżej nieokreślonego świętego (owalny). W dolnej części ołtarza stoją XVII-wieczne rzeźby św. Kazimierza (lewa) i św. Szczepana (prawa).

Od lewej ołtarze: Serca Jezusowego, główny i św. Anny Samobrzeczej

⑪ Ołtarz główny

Został ufundowany przez Stanisława Koniecpolskiego, hetmana wielkiego koronnego i jego żonę Krystynę z Lubomirskich w latach 1619-1645. Później był odnawiany przez Edwarda Raczyńskiego (1760 r.) oraz Karola Raczyńskiego (1883-1890). Ołtarz ujęty w dwie pary kolumn, wykonany w stylu manierystycznym, posiada elementy barokowe i rokokowe. Jego główny obraz przedstawia scenę chrztu Chrystusa (I poł. XVII w.) z udziałem św. Jana i dwóch aniołów. Natomiast ponad nim znajduje się Oko Opatrzności i obraz Chrystusa Króla. W niszach, po obu stronach obrazu chrztu Chrystusa stoją cztery rzeźby. Dolne przedstawiają św. Mikołaja (lewa) i św. Wojciecha (prawa), a górne, na wspornikach, są wizerunkami dwóch świętych biskupów. W dolnej części

ołtarza umieszczono także dwa malowane herby: Koniecpolskich, Pobóg (lewy) i Lubomirskich, Szreniawa (prawy).

⑨ Balustrada z herbami Krasieńskich

Pomiędzy prezbiterium i nawą kościoła znajduje się XIX-wieczna, metalowa balustrada. Jej odlewane i kute elementy zawierają motywy roślinne oraz herby Krasieńskich.

⑩ Gotycki portal i drewniane drzwi

Północną ścianę prezbiterium i starą zakrystię łączy drzwi z gotyckim portalem (XV w.). Jak głosi podanie, drzwi te przeniesiono do zamku Ostreżnik do kościoła przed I wojną światową. Ich skrzydło ma trzy zamki i bogatą ornamentykę roślinną, wykonaną z metalu.

⑫ Antependium

Antependium zdobiące mensę ołtarza głównego namalowane jest na grubo tkanej materii o bardzo widocznych splotach. Wykonano je w rzymskim warsztacie mistrzów niemieckich, tzw. nazareńczyków, na pocz. XIX w. Przedstawia ono wielofigurową scenę z aniołami adorującymi lilię (symbol niewinności). Antependium było prawdopodobnie darem Elizy Krasieńskiej, która przywozła je z Rzymu w poł. XIX w.

Zwiedzanie kościoła

13 Ołtarz boczny – św. Anny Samotrzeciej

Ten jednoosiowy ołtarz łączy w sobie elementy barokowe i późnobarokowe (XVII-XVIII w.). Posiada on zdobienia rzeźbiarskie – figuralne i ornamentalne. W jego polu środkowym widnieje obraz św. Anny Samotrzeciej (1910 r.). Obraz przedstawia postacie św. Anny (z lewej strony), Dzieciątka Jezus i Marii. Ponad nim znajduje się owalny obraz św. Barbary (poł. XVIII w.). Po obu stronach obrazu św. Anny Samotrzeciej umieszczono rzeźby św. Joachima (lewa) i św. Józefa z Dzieciątkiem (prawa).

14 Kaplica Matki Bożej

Kaplica pod pierwotnym wezwaniem Matki Bożej Różańcowej, a obecnie Matki Bożej została dobudowana do kościoła

w latach 1625-1638. Jej fundatorami byli Koniecpolscy. Z zewnątrz ma ona kształt graniastostłupa (na rzucie kwadratu), a wewnątrz – ośmioboku. Budowlę

przykrywa kopuła na bębnie, z trzema owalnymi oknami (okulusami), zwieńczona latarnią. Kaplicę z kościołem łączy arkada o wysokości siedmiu metrów. W środku kaplicy, po lewej stronie, stoi kamienna chrzcielnica z I połowy XVIII w.

Południową ścianę kaplicy wypełnia manierystyczny ołtarz z dwiema kolumnami oplecionymi winną latoroślą. W jego środkowym polu znajduje się obraz Matki Boskiej Częstochowskiej z II połowy XVII w. Postać Maryi i Dzieciątka okrywają sukienki wyrzeźbione w drewnie. Natomiast w niszach po obu stronach obrazu widzimy rzeźby nierozpoznanego świętego (lewa)

i św. Jana Apostoła (prawa). Ponad nimi umieszczono rzeźby Mojżesza (lewa) i Arona (prawa). Szczyt ołtarza zdobi obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem.

Niezwykle cennym elementem wnętrza kaplicy są dekoracje malarskie jej kopuły i ścian. Łączą one w sobie elementy architektoniczne, figuralne i ornamentalne. Najstarsze z nich (w przyziemach kaplicy), pochodzą z lat 1625-1638, a polichromia kopuły była wykonana w latach 1640-1650. Te pierwsze znajdowały się pod warstwą tynku i dekoracjami malarskimi z XIX w. Fakt ten odkryto dopiero podczas prac konserwatorsko-rekonstrukcyjnych przeprowadzonych w kaplicy w latach 2007-2008.

Benedyktynską pracę przy rekonstrukcji i konserwacji całej polichromii wykonał zespół specjalistów pod kierownictwem – Krzysztofa Krajewskiego, Aleksandry Sobczyk i Marii Góralczyk. Jednak przystawowym spiritus movens tego przedsięwzięcia był proboszcz złotopotockiej parafii, ksiądz Ryszard Marciniak,

magister historii sztuki kościelnej. To on zaplanował wszystkie prace i ozdoby na ten cel niezbędne środki z programu „Dziedzictwo Kulturowe” Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jego dzieło wspierali także mieszkańcy Złotego Potoku oraz Urząd Gminy w Janowie. Jednocześnie odnowiono też sam ołtarz w kaplicy Matki Bożej. Dzięki temu kaplica i jej ołtarz odzyskały dawny blask i świetność.

Polichromię kopuły tworzą cztery poziome pasy z pionowymi podziałami. Pierwszy pas (od góry) to 12 pól symbolizujących prawdę i czystość. Drugi pas to 12 gwiazd z wieńca otaczającego głowę Maryi. Trzeci pas to 12 symboli „Pieśni nad pieśniami” ze Starego Testamentu (m.in. zapieczętowane źródło, wieża z kości słoniowej, lilie, wieża Dawida). Natomiast czwarty pas (pomiędzy okulusami) to przedstawienie 9 świętych dziewic męczennic, w tym: Katarzyny Sienieńskiej, Łucji, Cecylii, Katarzyny Aleksandryjskiej, Barbary, Agnieszki, Agaty i Tekli. Jedna z nich pozostaje nierozpoznana.

Dekoracja malarska ścian kaplicy składa się z trzech poziomych pa-

sów. Pierwszy pas (od góry) to portrety 12 apostołów. Drugi pas to wielkoformatowe przedstawienia Nawiedzenia brzemiennej św. Elżbiety i Zwiastowania Maryi. Z kolei trzeci pas to dekoracje malarskie odkryte podczas prac konserwatorskich kaplicy w latach 2007–2008.

Począwszy od ściany północno-wschodniej (zgodnie z ruchem wskazówek zegara), przedstawiają one kolejno: symboliczne drzewo genealogiczne Matki Bożej, małą Maryję z rodzicami – św. Anną i św. Joachimem, Ofiarowanie w świątyni (ściana za ołtarzem), Posiłek Świętej Rodziny, Maryję z Dzieciątkiem przy św. Franciszku i św. Dominiku oraz postacie Marii Magdaleny i św. Franciszka z Asyżu.

Powyższe dekoracje malarskie są dziełem nieznanymi artystów miejscowych (m.in. trzeci pas kopuły i trzeci pas przyziemia ścian kaplicy) oraz nieznanymi artystów z pracowni krakowskich lub warszawskich (m.in. czwarty pas kopuły i drugi pas ścian kaplicy). Te ostatnie polichromie są świadectwem wysokiego kunsztu artystycznego ich twórców oraz doskonałe

wpisują się w stylistykę malarstwa polskiego XVII w.

15 Epitafrum Jeremiego z Włoneckiego

Marmurowe epitafrum Jeremiego z Włonicz Włoneckiego herbu Poraj upamiętnia jego śmierć w 1607 r. Górna część epitafrum zdobiona motywami roślinnymi.

16 Epitafrum Zofii Silnickiej

Marmurowe epitafrum Zofii z Silnicy Silnickiej pochodzi z I poł. XVII w. W jego górnej części widzimy wyrytą postać zmarłej, klęczącej pod krzyżem ze znakami rodowymi Silnickich – Doliwa i Drohiczyńskich – Nałęcz.

17 Kapliczka z krzyżem

Przeszklona kapliczka z dwuspadowym daszkiem wisi na zewnętrznej ścianie prezbiterium. W jej środku znajduje się późnobarokowy krzyż z Chrystusem (XVIII w.). ■

1. Kościół św. Bartłomieja
2. „Lecholand” (m.in. Zaczarowany Las)
3. Cmentarz żydowski
4. Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP
5. Stajnia „Wiking”
6. Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego
7. Staw Irydion
8. Pałac Raczyńskich
9. Kapliczka św. Brata Alberta Chmielowskiego
10. Kościół św. Jana Chrzyciela
11. Staw Amerykan

12. Pustynia Siedlecka
13. Jaskinia Na Dupce
14. Grota Niedźwiedzia
15. Źródła Zdarzeń
16. Obelisk mjr. Wrzóska
17. Młyn Kołaczew
18. Staw Nocy Letniej

19. Pstrągarnia Raczyńskich
20. Stawy „Czarny” i „Zygmont”
21. Brama Twardowskiego
22. Źródła Elżbiety
23. Źródła Zygmunta
24. Osiedle Wały

25. Skala z Krzyżem
26. Kamieniołom Warszawski
27. Diabelskie Mosty
28. Jaskinia Ostrężnicka
29. Źródło Okresowe
30. Ruiny zamku Ostrężnik
31. Dworek w Bystrzanowicach-Dworze

WYDAWCA:

40-319 Katowice, Pogodna 2
tel. 32 205 90 01, www.alatus.net.pl

REDAKCJA I TEKSTY:

Jerzy Pleszyniak

KONSULTACJA REDAKCYJNA:

ks. Ryszard Marcinia

OPRACOWANIE GRAFICZNE:

Agata Derbisz i Agnieszka Ples-Miska

ZDJĘCIA:

Jerzy Pleszyniak i UG Janów

Copyright by ALATUS

Katowice 2010

- hotel
- agroturystyka
- noclegi, pole namiotowe
- informacja turystyczna
- bar, restauracja
- ośrodek jeździecki